

Nevarnost vojne v Evropi še prav nič zmanjšana

KRAMARSKA VLADA ANGLEŠKE REAKCIJE
ZAIGRALA ZAVEZNISTVO Z RUSIJO. —
VOJNA ZVEZA OSI RIM-BERLIN. — NEMCI
ZA SPRAVO S STALINOVIM REZIMOM

Glasovi, da se bosta Hitlerjev in Stalinov režim kmalu pobotala, in da se tajna pogajanja med njima že dolgo vrše, postajajo čedzalne bolj vztajni pri svojih trditvah.

"Slabo znamenje"

V Parizu in Londonu smatrajo to za jako slabo znamenje. Ko je Hitler v svojem nedavnem, govoru pred rajhstagom napadel Roosevelt, Anglijo in deloma Francijo, je svoje običajne psovke na sovjetsko Rusijo čisto opustil. V prejšnjih enakih slučajih jo je imenoval barbarško, primitivno, nesposobno v gospodarstvu, krvoželjno itd. Zdaj se besednih napadov nanjo že nad leto dni ogiblje.

Meska ne pove nič določnega

Da-l pride do zbljanja med Nemčijo in Rusijo, ne ve nihče razen obe diktatorski vladi. Stalin je v enem svojih govorov izjavil, da gotovi interesi (misil je Anglijo) delujejo za zaneitev vojne med Nemčijo in Rusijo, ki je nepotrebna in ne bi imela haska za eno ne za drugo. Njegov komisar za vnausage zadeve Maksim Litvinov je odstavljen. Nemško časopisje ga je napadalno za internacionačka, za sovražnika Nemčije in ga venomer smešilo vsled njegovega židovskega pokolenja. Vsi ti znaki, kar jih je mogče otipati, torej res potrjuje.

Urditev vojne zveze osi Rim-Berlin

Drug težak udarec na svoje diplomatske spletke je doživel Chamberlain prošli teden s postritvijo vojne zveze med Italijano (Nadaljevanje na 5. strani.)

KAJ POMENI ODSTOP LITVINOV IZ VLADE SOVJETSKE UNIJE?

Komisar USSR za zunanje zadeve Maksim Litvinov je imel to službo 10 let. Tudi prej je bil uposten v tem komisarijatu. Prošli teden je bil iznenaden odstavljen. Sovjetski listi so par vrsticami poročali, da je bil nadomeščen na njegovo prošnjo, ker je slabega zdravja. Litvinov je bil zagovornik na-

kansko Nemčijo. Hitler jo je preklical. Litvinov je star 62 let. Govori poleg rusčine izborno angleško, francosko in več drugih jezikov. V sovjetski diplomaticni službi je bil od leta 1918. Leon Trotsky ga je imenoval za sovjetskega poslanika v Londonu tik po vojni. Ko je bil angleški diplomat Lockhart v Moskvi aretiran, je Anglia Litvinova vrgla v zapor za talca in ga po izpustu Lockharta deportirala.

Litvinov se je izkazal za naj-sposobnejšega sovjetskega diplomata, ampak v sedanji situaciji se je Moskvi zasedlo potrebo, da vsled sedanje stavke, je v Pensylvaniji, namreč 128.500. Na drugem mestu je W. Virginia, kjer ima UMW 113.500 članov.

Vekoslav Molotov je star šele 49 let, pa je že dolgo predsednik sveta ljudskih komisarjev in zdaj je tudi komisar za zunanje zadeve. Pravijo, da je on pristaš načela, da se naj Rusija briga zase in se brani le v službeni napada.

Francija je razpisala ponudbo za \$160,000,000 notranjega posojila. Oboroževanje nameča veliko stane.

Tudi Nizozemska hoče več

cela kolektivne varnosti in se je trudil posebno v ligi narodov, da ga uveljavlji. V prvih letih so ga diplomični kapitalistični državi gledali preizvirljivo in mu v družbah obračali hrbot. V nekaj letih pa si je pridobil spoštovanje in ugled. Vsled njegovega prizadetja za skupni nastop proti Hitlerjevini in Mussolinijevim agresivnostim se je zameril obema omenjenima diktatorjem toliko, da je bil v njunih listih vedno predmet napadov. Posebno še v Nemčiji, kjer so ga smešili kot žid. Litvinov je namreč židovskega pokolenja. V diplomaciji je bil internacionalec. Uspehov sicer ni dosegel, razen enega, ko je sklenil zvezo z republiko Hrvatsko.

Notranja kriza v Jugoslaviji se poostrojuje. V Sloveniji so klerikalci storili nadaljnji korak v fašizem. Na Hrvatskem se širi fašistični duh posebno med dijaštvom in srednjim slojem. Njihov program je neodvisna Hrvatska in boj židom, katerih je na Hrvatskem okrog 40.000. Nacionalisti zahtevajo, da se jim vzame privilegij izkoričati hrvatskega seljaka, ki je zadolžen pri njih in mora garanti za obresti judom, v mestih pa se nadaja pravilegi trgovati Hrvat-

PREMOGARJI ŽRTEV BRATOMORNIH INTRIG

Fašizem v Sloveniji na pohodu

Klerikalni režim v Sloveniji je vrgel zastopnike ogromne večine organizirane delavstva v unijah iz Delavske zbornice in na njihova mesta imenoval svoje ljudi, ki ne zastopajo niti pet odstotkov članstva strokovnih organizacij.

Fašistična zveza združenih delavcev, ki je vladna organizacija, je s pomočjo režima vrgla zadnje ostanke pravic svobodnih organizacij v luž in napovedala zavednemu delavstvu "brezkom-promislen boj". V svoji grožnji poudarja, da sklicavanja na demokracijo in svobodščino ne bodo nič pomagala. Demokracija je fašistom fraza, pa naj bodo italijanski, slovenski ali nemški.

Svobodno organiziranemu delavstvu v Sloveniji preti enak položaj v kakršnem je dames delavstvo v Nemčiji in Italiji.

Naša dolžnost je, da nudimo svojim sodrugom v Sloveniji v njihorem boju s klerofašizmom moralno in kakršnokoli mogočo drugo pomoč.

JSZ z delavstvom v Sloveniji

Esekutiva JSZ je sklenila nasloviti vladi v Beogradu, banu dravske banovine in jugoslovanskemu poslaniku v Washingtonu spomenico v protest proti odstaviti zastopnikov svobodnih strokovnih organizacij iz delavske zbornice v Ljubljani in Mariboru.

Shod JSZ v Milwaukeeju

V nedeljo 7. maja popoldne sta priredila kluba št. 37 in 180 JSZ shod, na katerem je predaval Frank Zaitz o razmerah in položaju v Evropi in tukaj. Dasi je bil dan izredno vroč in lep, je vzel temu prislo v SST davorano lepo število ljudi, ki so z zanimanjem sledili predavanju in nato vprašanjem in odgovorom. Shod je otvoril Jakob Rožič, predsedoval pa je Frank Ermenc. Kolektiva za kritike stroškov je znašala \$15.10.

Dve konvenciji—ena stare, druga nova organizacija

Slovenska Hrvatska Zveza, ki je obstajala 36 let in je bila v času čas med Sloveni in Michiganu in v Minnesota ena izmed vodilnih podpornih organizacij, ki imela svojo zadnjo konvencijo dne 27. aprila to leto v Calumetu, Mich. Bila je izredna in je trajala le en dan. Njena edina načela je bila končno veljavno potrditi združenje s Hrvatsko Bratsko Zajednico. Slovenska-Hrvatska Zveza je imela ob času pridruženja približno tisoč članov in \$300,000 imovine.

Koncem maja pa se bo vrnila v Chisholmu, Minn., konvencija najmlajše slovenske podporne organizacije, Slovenske ženske zveze, ki je bila ustanovljena l. 1920. Bila je posledica poraza žensk na konvenciji KSKJ in pa kapric franciškana Zakrajška proti KSKJ. Danes se ta organizacija ponaša, da ima že tisoče članic in za svojo kratko dobo znatno imovino.

Topovi žro

Francoska vlada je z diktatorskim dekretem davke zelo zvišala in ustanovila tudi nove, med njimi direkten prodajni davek ("sales tax"). Vlada pravi, da je to primorana storič zaradi oboroževanja.

Jugoslavija je enkrat tako nemško ponudbo že odklanila, ker so njeni finančni veščaki smatrali, da bi bil tak kredit z obrestmi po 6% in z drugimi poslupitvami veliko predrag in končno samo Nemčiji v korist.

Unija klobučarjev (United Hatters, Cap and Millinery Workers International Union) bo imela svojo redno konvencijo v New Yorku 20. maja. V Chicagu sta bili za delegatnino na konvencijo izvoljeni tudi Slovenki Minka Alesh in Angela Zaitz. Trajala bo dober teden dni.

Kogar hočejo bogovi pogubiti, ga udarijo s slepoto, pravi pregovor. Izgleda, da se situacija v Jugoslaviji razvija v prilog imperialističnih ambicij Italije in Nemčije kakor nalaže.

Tudi če bo sporazum dosezen, se bodo posledje sovrašta — umetno zasejanega tradicionalnega sovrašta med Hrvati in Srbi, še dolgo čutile — tako dolgo, dokler si narod ne izbere voditeljev, ki ne bodo prigrali na slepi nacionalizem, nego imeli smisel za iskreno so-delovanje naroda z narodom.

VODSTVO AFL POMAGA V BOJU ZA OSLABLJENJE GLAVNE TRDNJAVE CIO

AM. TRGOVSKA KOMORA IN "PROGRESSIVE MINERS" V ZVEZI ZA UNIČENJE UMW.—
STARI GOST POMANJKANJE NASTANJEN
V DRUŽINAH RUDARJEV ŠIROM DEŽELE

Pogodbava unije premogarjev UMW s kompanijami, ki je potekla 1. aprila, bi bila lahko obnovljena še pred omenjenim datumom in bi tudi bila, če bi se reakcija, ki sovraži unije, ne poslužila sredstva, ki ga označujemo z "razdvajaj in vladaj".

Green in Ozanič ribarita v kalnem

Generalni štab ameriške trgovske komore in zveze industrijev je poudarjal položaj in v bistvu sklenil: CIO in AFL sta v spoprijemu. Unija premogarjev UMW je CIO finančno največ pomagala. Ima tudi največ dohodka, kar ji omogoča "check-off", to je, da morajo družbe odračunavati vse asesmente za unijo, dočim se drugi unije morajo same brigati, kaže iztirjavati članarino.

Vladna posredovanja

Ze v početku pogajanji je skoval med operatorji in UMW posredovati newyorski župan LaGuardia. Ni mu uspelo, enako tudi ne delavskemu departmantu zvezne vlade, ki je za posredovalce delegiral svoje ljudi. Končno je posegel v to nevzdržno situacijo predsednik Roosevelt in apeliral na obe strani, da se naj sporazuma ne samo ker bo to držbam in premogarjem v korist, nego tudi vsled interesov splošne publice. Medtem Green in Ozanič spletkarita dalje in UMW se mora braniti kakor najbolje ve in more.

Ker pa so premogarji v borbah dovolj izkušeni, bodo pa poskrbeli, da izvojuje zmago svoji uniji in potem obračunajo tudi s sovražniki, ki delujejo med njimi pod kinko prijateljev.

Češka je svobodna le v Zed. državah

Pogažena čehoslovaška republika ima še vedno svoje poslaništvo v Washingtonu, nekaj konzulatov v tej deželi, in pa paviljona na svetovni razstavi v San Franciscu in New Yorku. Vse to vzdržuje ameriški Čehi. To jim je mogoče, ker Zed. države nočajo priznati Hitlerjevega posilstva nad republiko Masaryka in Beneša. Če bi pa popravil, bi se moralni češki uradniki brez oklevanja umakniti.

V TEJ ŠTEVILKI

V tej številki so poročila in članki o ofenzivi klerikalcev v Sloveniji za zatevje, "markističnih" (socialističnih) strokovnih organizacij, v katerih je večina delavstva. Potreben je, da se za boj naših sodrugi v Sloveniji zanimalo in jim skušamo vsaj moralno pomagati.

Ameriški premogarji, ki so prestali že toliko bojev in trpljili v zvečjih, so spot že več tednov in borbi za ohranitev svoje unije. Drugi pomagajo tudi takozvana unija Progressivnih rudarjev, katera se je razvila v skrajno reakcionarno telo. Članek o tem je na prvi strani, enako o nadaljevanju zmede v Evropi.

Na drugi strani je članek v odgovor na kritike o "predelavaju" dopisov.

Zanimiv je J. Snayev dopis o uspehu njihove zadnje priredbe, ker dokazuje, koliko lahko dosegne magari samo par sodrugo in sodelujoč.

Članek o "narodnih" in mednarodnih socialistih je na 5. strani. Končan bo v prihodnji številki.

Komentarji in trije kritični dopisi iz Clevelandu so na 4. in 5. strani.

Članek o rejevanju hrvatskega vprašanja je na 1. strani. Notranji položaj v Jugoslaviji je jasno opisan, od zunaj pa je pretita z osvobojeno Italijo in Nemčijo.

Na 3. strani je nadaljevanje potpisa o Čehoslovaški. Zanimivi so tudi članki in poročila v angleščini na 6. strani. Prilatice je vreden, da ga razumni delavci čitajo in agitirajo za njegovo razširjenje.

PROLETAR

LIST ZA INTERESE DELAVSKEGA LJUDSTVA.

IZHAJA VSAKO SREDO.

Izdaja Jugoslovanska Delavska Tiskovna Družba, Chicago, Ill.

GLASILO JUGOSLOVANSKE SOCIALISTIČNE ZVEZE

NAROCNINA v Zedinjenih državah za celo leto \$3.00; za pol leta \$1.75,

za četr leta \$1.00.

Inozemstvo: za celo leto \$3.50; za pol leta \$2.00.

Vsi rokopisi in oglasi morajo biti v našem uradu najpozneje do pondeljka popoldne za priobčitev v številki tekočega tedna.

PROLETAR

Published every Wednesday by the Jugoslav Workmen's Publishing Co., Inc. Established 1906.

Editor Frank Zaitz.
Business Manager Charles Pogorelec.
Asst. Editor and Asst. Business Manager Joseph Drasler

SUBSCRIPTION RATES:

United States: One Year \$3.00; Six Months \$1.75; Three Months \$1.00.

Foreign Countries, One Year \$3.50; Six Months \$2.00.

PROLETAR

2301 S. Lawndale Ave. CHICAGO, ILL.

Telephone: ROCKWELL 2864.

Nekaj o "predelavanju" dopisov

"Proletar" ima z dopisniki prav malo neprilik. Pojavljojo se najbolj v času kake polemike, ali pa tu in tam zaradi "predelana" dopisa, ki vabi na zabavo. Z drugimi dopisniki le redkokdaj.

Že blizu 20 let tega je neki dopisnik oglašal veselico, na katero je vabil "cele" in "počene". Kajpada, njegov dopis je bil "predelan". Odpovedal je list, "Ljudje bi se smejali, ko bi tisto brali," je pisal, "pa ste tako pusti, da ne razumete špaša".

Drugi se je kregal, ker nismo trikrat ponovili, da bodo na razpolago pristne kranjske klobase in zelje, kakor je on zapisal. Enkrat je po našem mnenju bilo dovolj.

Pripelito se je, da je dopisnik na dolgo in široko vabil rojake "od bližu in daleč" in na drobno poudarjal, kako se je o vsem tem sklepal na seji, kako v odseku in kako so potem še med seboj imeli pomenke. Navedel je natančno datum in ure teh sej. Vzelo bi celo kolono prostora za stvar, ki se je bila lahko veliko boljše povedalo v četrt kolone.

Mnogo let je že tega, ko je neki dopisnik iz južnega Illinoisa vzel urednika tega lista posebno na piklo, ga prilično oštel in na koncu izjavil, da ne bo dopis "nikoli zagledal belega dne", razen morda v "predelan" obliki z ostrom komentarjem. Bil je priobčen kot je bil poslan, z malimi slovenčinskimi popravki, in brez komentarja. Dopisnik se je čudil, češ, tako sem sfsikal editorja, pa nič ne reče! Ko se je pozneje v stvar poglobil in jo razumel, je postal naš iskren priatelj in agitator. Zdaj deluje za Proletarca v Californiji.

Slovenci v Ameriki smo večinoma ljudje z zelo površno šolsko izobrazbo. Za znanje jezika — našega ali drugega — pa je treba znanja. A tudi znanje jezika se lahko izrablja.

Clovek, ki morda piše slovenčino dobro, se je poslužuje za ozmerjanje tega ali onega, ali za kake provokacije, in urednikova dolžnost je bodisi dopis zavreči, ali pa ga predelati, da je "goden" za javnost.

Angleški listi imajo za dopise poseben del urejen tako, kar da so brez važnosti. Skrajšani so nekateri na pet vrstic, vplivnejšim dopisnikom pa priobčijo celo do pol kolone iz dopisa, ki v originalu obsegata morda dve koloni.

Mi priobčujemo dopise v celoti. Krajsamo jih le kar je v njih ponavljajočih in nepotrebni besed. Na ta način damo možnost dobiti prostor tudi drugim.

Cemu je treba na primer pisati:

Na seji društva Dobri bratje je bilo dne 24. marca 1939 z veliko večino sklenjeno, da priredimo dne 23. julija veliko plesno veselico v dobroznanih Mejaševih prostorih. Udeležite se je vsi od bližu in daleč.

Prav takliko pomeni tote:

Društvo Dobri bratje priredi veselico 23. julija v Mejaševem vrtu. Vsi dobrodošli!

Studentom dela preglavice jezik tolko, da marsikdo zbuli. Ta ali oni naš rojak smatra, da bognedaj spremeni v njegovem dopisu karkoli — kar dobesedno se naj objavi! Nu, nekateri uredniki so te vrste poročevalce in kritike osmešili toliko, da so v njihovih listih utihnili. Mi ne želimo nikomur ponizanja, niti ne izrabljana svobode izražanja, v kakršno verujemo.

Kadar hoče dopisnik kritično pisati, ali semešiti urednika, naj to dela na osnovi resnice, ne pa le stresati v jezi ploho besed. Urednik "Proletarca" je priobčil že neštetno kritičnih dopisov brez komentarja — tudi napadalne dopise proti njemu, dasi so bili neosnovani.

Vsako svobodščino se lahko izrablja. Lahko jo izrablja urednik in lahko sotrudniki proti uredniku, če so tako razpoloženi.

Uredniki slovenskih revij imajo težave celo s slovincem najboljših literarnih delavcev, ki so se jezika učili v šolah, na predavanjih, v krožkih in s čitanjem knjig dan za dnem. Pri nas pa pride kdo s kranjskimi klobasami in kislim zeljem in se zgraža, če se list skuša protektirati pred plevami.

Niti ni vredno prerekanja, ako se uredniku primeri pri prepisovanju kaka beseda, ki v bistvu ničesar ne spremeni. Kajti urednik urejuje list zaradi CITATELJEV, ne za tiste, ki pišejo vanj. Ce svojega spisa ta ali oni ne "spozna" v objavi, ni urednika krvida.

Uredniki bi rajše prejemali vse spise godne za tiskarje, kakor pa jih prepisovali. Ampak to morajo zaradi lista in čitalcev. Nekatere je treba samo popraviti, druge prepisati. Dopisniki so zadovoljni, da je ohranjen smisel njihovih argumentov. Tu in tam pa se dogodi, da je pisec nezadoljilen. Pritoži se, da nima njegov spis "ne repa in glave". On ne pojmuje, da je bil original "brez repa in glave", pa se potem huduje na urednika, ker mu je spis spravil v red. Za primera samo tole. Nekdo je nam poslal dopis, ki se pod njegovim naslovom takole začenja:

Tako nekako naj bi se glasil ta članek, oz. razprava, v kateri hočem podati čitateljem, kot sodrogom, kar nas je že pod okriljem JSZ. Morebit si ne bom v polnem pravu pri tej razpravi, morebit da še bom tu ali tam komu zameril, pa niti zato, kjer verujem v demokracijo, toje, protesta izražanja, in pisave, se vsega tega ne stram.

Tako se nadaljuje vse spis. Urednik mora kajpada študirati, kaj je dopisnik želel in nameraval povedati, pa pri prepisovanju ugiba in morda ne ugane pravilno, vsaj ne tako, kakor je želel tisti, ki je pozabil svoje misli pravilno zapisati na papir.

Ta naš priatelj ima gladko govorico, da ga vsakdo lahko

HITLER PRI KONCU Z GROZNJAMI

ZASTOPNIKI SVOBODNIH STROKOVNIH ORGANIZACIJ V SLOVENIJI IZKLJUČENI Iz DELAVSKIH ZBORNIC

REŽIM SE POLASTIL TEH VAZNIH PRIDOBITEV, DA JIH PREUREDI V FASISTIČNO USTANOVNO. — GROŽNJE MARKSISTOM

Položaj delavstva v Sloveniji se je letos jako poslabšal. Predstavniki režima so se odprto izrekli za diktaturo in za neizprosen boj proti "marksizmu". Ko je pri zadnjih volitvah v skupščini prošlo leto dobila opozicija skoraj toliko glasov kakor Stojadinovičeva vlada, so nekateri to tolmačili za zmago demokratične misli v Jugoslaviji. Mi smo trdili, da so bile v opoziciji polez drugih tudi stranke reakcije, ki so prav tako malo za demokracijo kakor je bil Stojadinovič. Slednji je padel. Nasledil ga je Dragiša Cvetković. V Jugoslaviji je pod njim še manj demokracije kakor prej. Dokaz je Slovenija, da bi drugega ne bilo.

V nji je režim napovedal svobodnim strokovnim organizacijam "brezkompromisno borbo".

Kmalu po ustanovitvi Jugoslavije so socialisti v skupščini in v vladi izvojevali dalekosežne socialne zakone in pa stanoško zastopstvo v posebnih ustanovah, ki se imenujejo Delavske zbornice. V Ljubljani in v drugih centrih Jugoslavije so bile zanje zgrajene velike palače, v katerih so delavske strokovne organizacije dobile svoj dom. Delavska zbornica v Ljubljani, z mariborskim vredom, je postala centrum vsega svobodnega delavskega gibanja v slovenskih krajih.

"Marksizem smo zavrgli. BREZOBZIRNO smo nastopili proti njemu v brezkompromisno borbo... in se nismo ustrashili pred besediščenjem o svobodi in demokraciji..."

"Nedvoumne so naše besede, da marksizem sovražimo IN GA BOMO POVSOD PREGNJALI do konca... Marksizem hočemo UBITI Nas ne bo odvrnilo od tega našega trdnega sklepa nobeno jedokavanje O SVOBODI IN DEMOKRACIJI... Zavrgli bomo tudi vse nje-

zove pomagače..."

Režim, ki vlada Slovenijo, torej napoveduje fašizem. Social-demokratske organizacije je treba kratkomalo ubiti. Bojiviti duhovnik Križman tega

namena prav nič ne skriva.

Grozi tudi pomagačem "marksizma". S tem misli strokovne organizacije krščanskih socialistov (krekovcev) in organizacije narodnih socialistov. "Vodju" Korošcu so se zamerili posebno zato, ker so skupno s socialisti izdali proglašenje enotne vojske delavstva za vsakdanji krah in za pravice delavskoga razreda.

Klerikali pravijo, da so pri zadnjih (lanskih) volitvah do-

bili v Sloveniji toliko večino,

da pripada vladanje samo njim. "Narod" je odobril delo voditelja (Korošca) in s tem

izjavil, da mu je pripravljen slediti dalje, kakor mu je do-

slej. Korošec smatra, da je do-

bil mandat vladati tudi delav-

stvu.

Jasno je, da klerikali med

delavstvom v Sloveniji nimajo večine. Vse svobodne volitve so

so dokazale tudi tako, da je

režim, ki ga dajal na upanje,

bi še šlo, pa ne morem, ker de-

lam sam in družina je velika.

Vrh tega sem na ta način že

prece izgubil. Ljudje pozabi-

jo, ali nimajo, jaz pa sem le

morat plačati, ker sem vzel od-

govornost. Ljudje so pošteni

bi vrnili, aki bo mogli, pa jim je

nemogoče, ker se premalo de-

la in vsak ima družino. Ne vem,

ali se bo kaj izboljšalo ali ne.

Mladih ljudi je čezdalje več

brezposelnih, in zdaj, ob koncu

sole, jih bo še več. Več sto jih

bo gradualno, a dela ni zanje-

niker. Fante silijo, naj se vi-

šejo v armado ali v mornarico.

Pravijo, da se jih veliko prigla-

šo, kajti boljše je to kakor po-

cestah pojavljovati. — J. C.

"Goljufivi kralj"

Italija se vedno zatrjuje, da je Albanijo moral osvojiti za to, ker je njen kralj Zog goljufal Italijo, ki ga je zalagal z denarjem in blagom. Resnica je, da če ne bi bilo drugega vzroka, bi bil Zog še zmerom "kralj" Albanije.

To mi ne gre v glavo...

Cemu nekateri ljudje raje tako fanatično podpirajo in samo kritizirajo, namesto da bi pomagali onim, ki res grade in se trudijo v dobrobit vseh?

Švedska socialna demokracija ob 50-letnici še vedno v porastu

Švedska je dejela svobode in blagostanja. Vlada je že dolga leta v rokah socialne demokracije.

Letos praznuje socialno demokratična stranka 50-letnico obstoja. Izšla je knjiga o zgodovini stranke in nje razvoju. Število članstva stranke je naraslo od 1. 1926. do 1937. do 189.122 na 398.625, t. j. za 110.8 odstotkov. Število strankinih organizacij od 1309 na 2374. Število glasov, ki so bili oddani za stranko pri svobodnih tajnih volitvah pa se je v istem razdobju povisalo za 50 odstotkov. — Računajo, da bo število članov in članic 425.000.

SREČA V PONESRECENEM POLETU

PREKO ATLANTIKA
PO 31. LETIH

FRANK ZAITZ

XXXIV.

Ko smo v uradu češke socialistične stranke s pomenki končali, pravi Martinek: "Ste si ogledali kaj gradov? Starih gradov, ki so jih gradili nekoč mogotci za zasluževanje ljudstva?"

"Kajpada, nekaj že, tudi enega na Češkem — blizu Znojma — smo si ogledali."

Pa se je Martinek obrnil k soprigi Toneta Zagarija, ki je bila zdaj prvič v Evropi in nadaljeval:

"Da, tako je bilo. Nekoč so gradili gradove v škodo ljudem. Mi jih gradimo njim v korist."

Kdor Martineka osebno pozna, ve, kako našobi ustnice, kadar je navdušen. In kako močno kadi svojo pipo. Predsednik stranke Hampel ga je mirno poslušal, enako tajnik Dunder in mi.

Blizu Prage so Masarykovi domovi, je pojasnjeval Martinek. Gradovi za ljudstvo. Bi vas zanimali, ja nas vprašaš. Kajpada! Saj se vendar zanimašo za socialne ustanove!

"Peljemo se tja z mojim avtom," je predlagal Zagarij. Hampel in Dunder pa sta sklenila, da smo gostje češke socialistične stranke. Ona ima svoj avto v take namene in Šoferja. Tako je Zagarij moral pustiti svoj avto na dvorišču poslopja češkega social - demokratskega delavstva in odpeljali smo se v "Masarykove domove" s strankim avtom.

Niso tako blizu Prage, kakor sem si predstavljal, pa pa dokaj v predmetju — ali kakor pravimo v Ameriki — kadar Slovenci oglašamo piknike — "v prosti naravi". *

Se nikoli v življenju nisem videl modernejšega in boljše upravljanega socialnega zavoda, kakor so Masarykovi domovi. Na prostranem zemljisku, med vrtovi, trtami in drevjem so palače. V njih je bilo takrat kakih štiri tisoč starih ljudi in nad 400 otrok v svojih posebnih oddelkih.

V bogatih Zed, državah je marsiksi bil običaj — in je še danes, da kadar morata postarača človeka, ki sta brez sredstev, v zavod, ju razdrove. Ne pa v Masarykovi domovih. Nič se ni more želeti bolj zračnega stanovanja in večje čistoće, kot so jo ljudje deležni v tem "gradu, ki je bil zgrajen v korist ljudstvu, ne za njegovo zasluženje," kakor je pred odhodom poučarjal Martinek.

Videl sem socialne ustanove že v mnogih ameriških državah. Videl sem jih v Jugoslaviji. Obiskala sva z ženo nekatere tudi druge. Starinska poslopja, uradništvo mračno, nepriznanih obrazov, ljudje, ki so obojeni vsled bede živeti v njih, pa hladno udani.

Nič takega v Masarykovi domovih. Minister za socialno skrb je moral biti večjak socialnih problemih in v razumevanju ljudi, ki postanejo vsled enega ali drugega vzroka "breme javne dobrodelnosti", kakor jih označujemo v Zed. država-

vah. Ne na čehoslovaškem. Tam so enakovredni. Vsi nameščenci v Masarykovi domovih imajo dolžnost in izvezbanost občevati s stanovalec človeško. Vsi se morajo počutiti kakor doma, ne kakor ubožci, ki jih vzdržuje "javna dobrodelnost".

Štiri tisoč ljudi je veliko. Starški in starke nas smehljajo pozdravljajo kakor da smo si stari znanci. In kako prijetno je šetati med ljudmi. Vsi so edno oblečeni. Prostorni hodniki, velika okna kamor se ozre, vsepovsod te pozdravlja svetloba in prijaznost. Nekateri izmed teh postaranih ljudi so bili v Ameriki. Sreča jim ni bila mila, pa so zdaj tu, da v miru in brezskrbno prebijejo svoje zadnje dneve.

Masarykovi domovi so bili edini kraj v Pragi, v katerem nismo opazili nikake vojne neruze. Menda zdravniki skrbijo, da ljudje ne čitajo ničesar, kar bi jim dražilo živce, ali jih navdajalo s skrbmi.

Vseh ljudi v teh zavodih je bilo z uslužbenimi vred kakih pet tisoč. Ogleddali smo si kaj-pa tudi njihovo kuhiško. Še nikoli nisem videl bolj čiste za tolikšno maso ljudi, kakor je v Masarykovi domovih.

Bolničarka, ki je nam bila dodeljena za spremiljivo in nam pojasnjevala, zasluzi mesto, ki ga ima. Angela in Peggy sta se posebno zanimale za otroške oddelke. Sem vzamejo le podhranjene, tuberkulozne in take slaboumne otroke, ki so še ozdravljivi. Ker je treba skoraj vsak slučaj zdraviti posebej, vzame tudi štiri so otrok izredno veliko prostora. Večinoma imajo vsak svojo sobo. Ako je otroku le mogoče ozdraviti, v Masarykovi domovih okreva.

Sli smo iz oddelka v oddelek; od onega, v katerega otroka najprva sprejmejo, pa ga potem premesečajo v nadaljnje, kjer že napreduje njegovo zdravljene. Ako zdravniki po nekaj tednih ugotovijo, da je otrok umsko neozdravljiv, ali da ima kako drugo neozdravljivo bolezen, ga pošljijo v zavode za take bolnike. Kajtu se pečajo le s takimi otrocmi, ki jih je še mogoče rešiti zanje in za češko družbo.

"Kaj misliš, če vzame češko Hitler — kaj storji s temi zavodi," me je slovensko vprašala Angela. Peggy, ki je bila tik zraven, pa je rekla svoj običaj: "What did you say?" Toni se je pomenoval z bolničarko, ki je ponosno pravila, kako izborni je red, kako zadovoljni so ljudje, in kako bodo zavode se povečali. In je pokazala na dokupljeno zemljo. Martinku so se iskrile oči. "To so naši gradovi!" je poudaril.

Ako so jih letos povečali, kot je določal načrt vlade v Pragi, je to storil Hitlerjev režim. Kajti Masarykovi domovi — socialna ustanova kot je malo tako vzornih na svetu, so zdaj posest tretjega rajha.

Nič več ni smeja in veselih pozdravov v palačah, v katerih je dobito stan štiri tisoč starih ljudi. Prijazno, socialno čutečo

Sovjetski letalec Vladimir Kokkinaki je eden najboljših pilotov na svetu. V svoj kredit ima že mnogo rekordov. Ko pa je hotel s tovarjem Mikailom Gordienkom poleteti iz Moskve v New York, se jima je ob kanadskem obležju — 600 milij od njunega cilja, pokvaril vsled silnega mraza v aranžirani kazalni instrument, vrh tega je bila gosta mepla, pa sta se morala spustiti na tla. Distanca, ki sta jo preletela, znaša 4000 milij. Letalo se jima je pri dotiku z zemljo pokvarilo in Kokkinaki si je zlomil par reber. V New York sta se po nesreči odpeljala z drugim letalom.

RAZNOTEROSTI

Bridgeport, O. — Prvomajski proslavila kluba "Naprej" JSZ, ki se je vršila v soboto 29. aprila, je nepričakovano dobro izpadla, ne sicer gmotno, ampak v moralnem in kulturnem oziru. Se nikoli v zgodbini nismo posvetnikov toliko zadovoljili kakor sedaj. Vadnalov kvartet je občinstvo tako osvojil, da ga kar z odra ni pustilo.

Podpisani je otvoril program s primernim nagovorom o menu našega slavlja, za delavstvo, kar so navzoči vzeli za dobro. To sem sklepal iz aplavza. Nato je Vadnalov kvartet dovažajo potrebščine v njegov AFL, dokazati, da se lahko nagaja tudi z njihove strani, in ga prepričati, kako nesmiselen in-neunijski je njegov boj proti UMW. Omenjeni vozniki dovažajo iz Johnstownskih veletrgovin potrebščine v bližnje minerske naselbine Windber, Portage, Lilly, Galitzien, South Fork itd. Premogarji so sklenili, da ne bodo kupovali ničesar v prodajalnah, v katere dovažajo potrebščine vozniki unije AFL. Trgovci v omenjenih krajih so odvisni večinoma od premogarjev, pa so zmožna in koliko se trudi, da nadaljuje z delom, ki so ga pričeli starši.

Igral bo orkester mladinskega oddelka. Vstopnice so v

predprodajo po 35 centov, pri blagajni pa bodo 50 več. Nabavite si jih prej in pridite gotovo, kajti prijetnega užitka in zabave bo v izobilju za vse.

Victor Zupančič.

Radi bi storili več, če bi bila prilika

Diamondville, Wyo. — Poslal bi vam rad vsak teden par novih naročnikov in razpečal nekaj sto izvodov Majskega Glasa in koledarja, a je škoda, ker ne zmorem tega. Naselbina je premajhna, a vendar stoji v nji kolikor je v naši moči.

V Rock Springsu sem se snidel z zastopnikom Proletarca John Jerebom. On je jako aktiven in agitaciji. Pravi, da bi moral tolikšna naselbina, kakor je Rock Springs, imeti vsaj 50 naročnikov na Proletarca, pa tega števila nikakor ne more doseči. Zatrdil sem mu, da krajša velja, naje la nadaljuje, bo namen ekrat že dosegel. Več se bova pogovorila z njim, kadar me običa na domu.

J. H. Kržišnik je bil na sestovni razstavi v Californiji. Pravil, da je zelo lepa stvar.

Anton Tratnik.

Zabava mladine

Chicago. — V soboto 27. maja zvečer bo v Centru zanimiva prireditve dveh mladinskih odsekov klubu št. 1, na katero so vabljeni članji JSZ in drugi prijatelji.

Nemški javni dolg

Koncem januarja to leto je znašal državni dolg Nemčije nad 11 milijard dolarjev. Nikoli ga ne bo mogla poravnati.

Pevski zbor "Triglav", Kirkland Lake, Ont., Canada

Dram. dr. Anton Verovšek, Cleveland, O.

Dram. dr. "Soča", Strabane, Pa.

Gosp. odsok SND, Waukegan, Ill.

Zenski odsek SND, Detroit, Mich.

Izb. in zab. dom, Library, Pa.

Citalnica SND, Waukegan, Ill.

PROSVETNA MATICA

V fond Prosветne matice so vpela društva, klubi JSZ in druge organizacije v januarju, februarju in marcu 1939 kakor sledi:

Številka društva in kraj

Vsota

1. SNPJ, Chicago, Ill. \$ 3.00

2. SNPJ, La Salle, Ill. 6.00

6. SNPJ, Sygan, Pa. 6.00

7. SNPJ, Claridge, Pa. 2.00

8. SNPJ, So. Chicago, Ill. (za 1938) 6.00

9. SNPJ, Yale, Kans. (za 1938) 6.00

14. SNPJ, Waukegan, Ill. 6.00

21. SNPJ, Pueblo, Colo. 6.00

29. SNPJ, Thomas, W. Va. .50

33. SNPJ, Ambridge, Pa. 6.00

34. SNPJ, Indianapolis, Ind. 6.00

36. SNPJ, Wilcock, Pa. 3.00

39. SNPJ, Chicago, Ill. 3.00

53. SNPJ, Cleveland, O. 12.00

63. SNPJ, Rilliton, Pa. 2.00

65. SNPJ, Breezy Hill, Kans. 3.00

81. SNPJ, Red Lodge, Mont. 3.00

82. SNPJ, Johnstown, Pa. 6.00

88. SNPJ, Moon Run, Pa. 6.00

92. SNPJ, Franklin, Kans. 3.00

102. SNPJ, Chicago, Ill. (za 1938) 6.00

104. SNPJ, West Allis, Wis. 6.00

110. SNPJ, Chisholm, Minn. 3.00

119. SNPJ, Waukegan, Ill. (za 1938) 6.00

122. SNPJ, Aliquippa, Pa. 12.00

124. SNPJ, Forest City, Pa. 6.00

132. SNPJ, Klein, Mont. 1.50

137. SNPJ, Cleveland, O. 6.00

138. SNPJ, Canonsburg, Pa. 12.00

143. SNPJ, E. Helena, Mont. 6.00

145. SNPJ, Cliff Mine, Pa. 3.00

147. SNPJ, Cleveland, O. 6.00

154. SNPJ, Sugarite, N. Mex. 6.00

176. SNPJ, Piney Fork, O. 3.00

192. SNPJ, Milwaukee, Wis. 12.00

198. SNPJ, Willard, Wis. 6.00

206. SNPJ, Gross, Kans. 3.00

235. SNPJ, Newburg, Kans. (za 1938) 3.00

244. SNPJ, Kaylor, Pa. 6.00

258. SNPJ, Bellaire, O. 3.00

267. SNPJ, Kemmerer, Wyo. 3.00

268. SNPJ, Ely, Minn. 6.00

296. SNPJ, Ewell, Utah 6.00

299. SNPJ, Walsenburg, Colo. 3.00

312. SNPJ, Cleveland, O. 6.00

317. SNPJ, Export, Pa. (za 1938) 4.50

321. SNPJ, Warren, O. 6.00

325. SNPJ, Gowanda, N. Y. 6.00

344. SNPJ, Sheboygan, Wis. 12.00

388. SNPJ, Puragle, W. Va. 3.00

KRITIČNA MNENJA, POROČILA IN RAZPRAVE

KOMENTARJI

Pravijo, da se je dr. Malley v Clevelandu udeležil tekme za nagrado \$5,000, katero je razpisala The Atlantic Monthly Press v Bostonu za najboljše književno delo. Dr. Malley je posegel v to tekmo s svojim angleškim spisom o zgodovini Slovencev. Lotil se je za začetnika v zgodovinarstvu, tako težkega dela.

Institute for Public Opinion pravi, da je na njegovo vprašanje, katera stranka bo zmagalna v prihodnjih predsedniških volitvah, prisodilo 52 odstotkov ljudi, bodoči volilno zmago republikancem. To pomeni, da se ni ameriško ljudstvo vzlo de setletni krizi politično še ni naučilo. Presedlava z osla na slona in iz krize v krizo. Ne pride mu na misel, da si lahko izbere tudi kaj boljšega kot omenjeno dvoje.

"Enakopravnost" poroča iz Zagreba, da bo v bodoči avto nomni Hrvatski vključena tudi Slovenija. Tako pridejo "planiški Hrvati" pod svojo "pravo domovino". V resnici je rešeno hrvatsko vprašanje, se vedno nerešeno, vzlo temu, da je bilo v prošlih tednih že najmanj dvajsetkrat rešeno.

Ameriške metodistovske sekete so imele minule dni v Kansas Cityju zbor, na katerega so povabili tudi predstavniki Rooseveltove. Poslal jim je le pismen pozdrav, v katerem je glasom "Ameriške Domovine" izjavil, da je vera edina stvar, ki more rešiti človeštvo.

Torej z new dealom ni nič. Ampak tudi vera nič dobrega ne obeta. Saj trdijo, da je v nji 95 odstotkov ljudi, čemu potem takem čaka z rešitvijo narodov že toliko stoletij?

Izgleda, da imajo hrvatski komunisti neprilike, ker niti Hrvatov ne morejo spraviti v enotno fronto, kaj se vse Slovane. S. M. Loyer se v "Radnikem Glasniku" pritožuje, da dočim glavni predsednik HBZ Butković deluje za sloga Hrv-

tov in za vseslovanstvo, pa u rednik glasila iste zajednice, Milan Petrak to akcijo popoloma ignorira. Čudno je vzlo temu, kje je Loyer kar preko noči dobil toliko navdušenja za Jugoslavijo. Se pred par leti je trdil, da je spaka, in zavrgel jugoslovanstvo. Zdaj pa je tak Jugoslovan, da bi še pokojni Aleksander ne mogel biti bolj goreč.

Republikanci v Španiji so se katiolische glave kakor sekaj žanjnica klasje ali kosec detej. Vzlo temu so bili poraženi. Kako se to vjema, ne znajo pojasniti ne pri "Am. Slovencu", ne pri svetovnem dnevniku, čeprav oba zatrjujeta, da sta za resnico in edino za resnico. Če so torej republikanci poželi glave katoličanov, kdo je sekaj republikanske glave in kdo je porazil tiste republikance, kar je še ostalo živih?

Lenin je bil marksist. Tudi naprejci se smatrajo za Marksiste. Ampak med njimi in Leninom je razlika v tem, da marsikaj, kar je Lenin učil, postavlja na glavo, na primer Leninovo stališče do cerkve. Lenin jo je imenoval opij. "Naprej" se ji prikupejo in jo brani. Fašistični papež mu je "antifašist". In hudej se na "Proletarca", češ, da dela katoličnom krvico, ker se obreguje v vse od kraja.

V proletarski razred spadajo tudi skebi. Ali naj jih hvalimo zaradi tega?

V Lemontu grade za slovenske frančiškane nov samostan. Peter Benigen piše: "250,000 Slovencev nas je, če bi dal vsak en dolar, se posamezniku ne bo nič poznalo. Sicer pa ni treba toliko, \$75,000 bo zadostovalo. Društvo Sv Mohorja v Chicagu je sklenilo prispevati toliko dolarjev kot ima članov — \$400.

Mnogi ne bodo dali, praviter, ker so se odturnili Bogu in trdijo, da ni Boga, ne pekla.

Lemont dobi vseeno nov samostan. Butković deluje za slogan Hrv-

V Milwaukeeju so ustanovili "ligo jugoslovanskih volilcev", ki je "prosta vsakega političnega vpliva te ali one stranke". Borila se bo kakopak samo za interes celokupne naselbine. Tako piše "Obzor".

Casopisi, organizacije in politiki v Ameriki trdijo, da so neodvisni in nepristranski. To je treba razumeti tako, da pomeni njihova trditve ravno nasprotno.

Če bi se o slogi manj govorilo in več delalo začelo, bi ji nedvomno veliko koristili.

"Naprej" trdi, da novega papeža ni proglašil za "antifašista". V resnici je "Naprej" zapisal med drugim tole o izvolitvi novega papeža:

"Presečenje pa je temvečje, ker je Pacelli znan kot trden nasprotnik fašističnih rezinov in ker je kot tak rajhujše osvrazen pri Hitlerju in Mussoliniju..."

Mussolini mu je na zmagi čestital in enako general Franco.

No, pa recimo, da je naš znanev v Pittsburghu pisal, da je Pacelli pomagal fašizmu; in dalje, da so katoličani v Ameriki zbrali po naloku Vatikana pol milijona podpisov, s katerimi so v času civilne vojne zahtevali, da mora ameriška vlada preklicati neutralnost v Španiji, ker je krivična republikanski vladi in v pomoč fašizmu; in dalje, da so Ameriška Domovina, Ameriški Slovenec in Ave Marija vneto borili proti Mussolinijevi in Hitlerjevi intervenciji v Španiji in kot dobrimi demokrati zahtevali, da mora Španija ostati demokratična republika. Kolumbovi vitezi so poslali protest ligi narodov, v katerem so zahtevali, da naj demokratične države ustavijo klanje, ki ga uganja general Franco s svojimi zaveznički nad civilnim prebivalstvom v Španiji. In ko je bila civilna vojna končana, je papež izjavil, da mora krvavi srce, ker je Španija dobila fašistično diktaturo.

Morda smo s tem "Napreju" ustregli, da ne bo trdil, kako po krievem "napadamo" katoličane in "antifašiste".

V Lemontu grade za slovenske frančiškane nov samostan. Peter Benigen piše: "250,000 Slovencev nas je, če bi dal vsak en dolar, se posamezniku ne bo nič poznalo. Sicer pa ni treba toliko, \$75,000 bo zadostovalo. Društvo Sv Mohorja v Chicagu je sklenilo prispevati toliko dolarjev kot ima članov — \$400.

Za Keržeta je vse zanic in brez pomena. Samo on je še luč, ki oddaja svetobo od sebe. Le on sme grajati vse od kraja in soditi.

Vsi vemo, iz kakšne plasti življenskih razmer smo izšli. Izseljeni smo doseli svenčinoma z dežele — hlapci in dekle — povečani z izobrazbo iz dvorazredne ljudske šole, toliko, da smo znali za silo čitati in pisati. Naša prva "literatura" so bile "mašne bukve". Tako na deželi za ljudstvo še ni bilo časopisov. V vso našo faro so prihajali le trije izvodi dnevnikov — nameč dva iztissi "Slovenca", in en "Slovenski Narod". Ves "izobraževalni" sistem za ljudstvo je imel le en cilj: da se naučimo dobro čitati cerkvene reči in se z njimi usposobimo za nebesa.

Med to našo maso priseljencev s kmetov je bilo tudi nekaj takih, ki se se lahko postavljali v večrazredno ljudsko šolo v starem kraju, ali cel s par razredi gimnazije. Večinoma vti "izobraženci" so postali največji oportunisti. Udnjavali so se, za vsak denar komurkoli. Ker ljudje z dežele niso skoraj niti vredeli o šolah, so res smatrali, te bahače, za študiranje. Danes labko primerjajo: kaj je človek s par razredi starokrajške gimnazije? Poglejte, kaj pomeni par razredov izobrazbe v ameriški višji šoli ali v kolegiju! Jako malo in prav tako

Dolg zaveznikov spet na dnevnem redu

Rumunija je sporočila vladu Zed. držav, da je pripravljena odpeljati svoj medvojni dolg, ake se ga je znato znaš. Dolguje Zed. državam nad 60 milijonov. Tudi v Angliji so

"Pri tem pa pride še nekaj drugega v poštev. Dopisniki si nemalokrat pomagajo z neresnicami, ali zavijanjem gotovih faktov. Naj navajam za vzgled več dopisov, ki so izšli v Proletarcu o clevelandskih osebah, kakor dr. Kern, Rogelj, Terbovec, Siskovič in tudi mojih sto sedemdeset funfov, da smo lezli po ljudskih hrbitih navzgor itd."

"Ce bi hotel zapisati resnico bi rekel takole: Ti zgoraj imenovani so postali vidnejši vsele svojih možganov in dela."

Kerž je misli, da so res kak možganski trust, pa so le "čip" reklama. Jaz sem jim predvsem očital oportunitzem, ki je med njimi brezmejno, in pri tej trditvi ostanem.

Se zmerom sem prepričan, da si je dr. Kern ustvaril svoj ugled s pomočjo SNPJ. Članstvo ga je vzljubilo, ker je bil oglašan za aktivnega delavca v naprednih akcijah in za socialistično.

V Franciji pa je povzročil skoraj senzacijo poslanec Jean de Beaumont, ki je izjavil, da je Francijo čas misliti na svojo obveznost Zed. državam, od katerih je prejemala šest let pomoci. Bržone je spet pričakuje.

malo, ali pa še znatno manj so vedeli naši gimnazijci. Nekateri so si tu izpopolnili znanje, kdor pa tegu ni dosegel, je že davno nehal praviti, da je bil v "gimnaziji".

Izobraženci, ki so res izobraženci, so ostali v domovini. Izjema med nimi je le Etbin Kristan, ki je prišel delovati med nas.

Koliko pa je bivših "gimnazijev", ki so kaj storili za slovensko delavstvo? Koliko mi jih lahko imenujete, da so imeli, ali da se imajo delavsko prečiščanje? Ali da delujejo med ljudstvom ljudstvu v korist? Kar naštejte jih! Vsi ti "gimnaziji" so skoraj do zadnjega sami izšli iz kmečkih plasti in so že v mladosti lahko zapopadli, da je bil kmet povsod smatran za manjvredno bitje. Zato so si mislili: Zatajmo to kmečko poreklo in postanimo gospodski. Postavimo se nad ljudi, le njihov denar naj nam bo dober.

Ali je to tisto, čemur se klanja pod svojo lipo Frank Kerž? Pravi, da vseh tukajnjih 18 slovenskih listov ne zmore toliko kot en večji dober list v starem kraju. On sodi, kakor pravi sam, kakor ve in misli.

Nem, ali je kaj pomislil ali ne, ko je tisto zapisal, da je tem prezir liste in revije kot Cankarjev Glasnik, Am. družinski koledar, Majski Glas, Mladinski list, Proletarca, Pravstvo in ob enem tudi one liste, za katere ima vsaj včasi počivalno besedo? Saj imamo tu vendar napredne publikacije raznih vrst, ki bi tudi domovini delale čast vzliznjenemu izobilu inteligence.

Kerž lahko ve, da smo se večinoma učili življenga v tukajnjih razmerah, mislim, da se ga je tudi on. Mnogi so skušali priti naprej po hrbitih naroda, drugi so se pomešali medenj in delajo v njemu. Nekateri izobraženci so med reakcionari, drugi skušajo dati kar zmorce svojemu narodu. Oportunisti pa ribarijo v kalnenem.

Pravilno od Keržeta bi bilo, ako bi zapisal: "KSKJ, JSKJ, SDZ in uredniki glasil teh organizacij so to in to (kakor on imenuje na primer naše dopisnike), kajti napisali niso še nič izrazitega, niti kaj prida koristega in ničesar v resno obrambo delavskih koristi ali za delavsko organizacijo."

Njim bi bilo to lahko, samo ako bi hoteli.

Tudi enega zmed mojih do

pisov se je Kerž dotaknil, ki pravi:

avstrijskimi delavskimi grupami, ki so bile tudi precej dobro organizirane, upoštevajoč okoljne, v katereh so se nahajale. In to so tudi pokazala pozneje v nemški Avstriji, ko so ostali sami. In tudi bojevitost so pokazali Dollfussovemu režimu.

In nekam taka pot ločitve od soc. stranke vodi nas. To je še večje razkosanje. Nisem prispolil zraven kot narodnjak, pač pa zato, ker s tem dnevoma strankami, ki vodita ustroj države, nisem zadovoljen. Socijalistična stranka, ki jo smatram za politično delavsko stranko, mi je pa obljudila boljšo upravo, ki se jo smatra za delavsko upravo države. In radi tega sem prispolil zraven. Del te politične stranke je JSZ, saj tako jo jaz smatram za operacijsko delavsko stranko, ki vodila ustroj države, nisem zadovoljen. Socijalistična stranka, ki jo vodita ustroj države, nisem zadovoljen. Niti črke ni omenil o nji. Zelo sem bil iznenaden, posebno še, ker poznam lastnika lista osebno, kateri veden, kjer se mu nudi prilika, rad brenka na narodno struno. Da ni pred priredbo festivala način omenil, ga je v to vodila mogoč mržnja do oseb, katere so imele v rokah predpriprave.

Ali se ga je pa držala tista brezbržnost, katera se brez izjemne drži vseh urednikov naših listov. Če kaj poštevamo, ker moje skušnje so kljubovati vsakemu vremenu, ker sem na zraku.

Ako je tako, da nazadujemo, smo si tudi sami precej krivi. Jaz vam tega ne bom ponovno razlagal, ker bi prišel z lastnimi sodrugi v ponovno navzkrižje. In ako vi tega sami ne vedete, je skoda, če se smatrate za izobražene. Povem vam le to: Ako smo širje in imamo širje, pa pridejo še širje in še širje, da nas bo dvanaest, klobasic, pa pridejo še za klobasic, pa je le za prehrano širje, in onih osem pravi: Daj mi malo in daj mi malo, se ne bo nobeden nahranil. In tak se se dogajalo tukaj. Ustanovimo se ta časopis, in se ta, in to bo fino. Delavec ima pa v žepu le za enega. Kaj potem? Ste li kdaj o tem premislieli? Meni se zdi, da prav nič, ker sami potrebujemo naročnikov Proletarca in poleg pa še oglašamo za drugi list. In tako bosta ob poginila od lakote, ker ni prave delavške zavednosti, se manj pa taktike.

In pa še tisti, ki naj nekaj stori, mora potem še poslušati vseeno jamranje. Ko pa pokaže prej kam nas lahko domede, če si nalagamo preveč bremena, ki ga ne moremo zmagovati, pa te kritizirajo, da ti si proti! Ako smo se hoteli ločiti, bi se morali od tistega kar nam ni bilo tako potrebno, kot nam je pa zdržana socijalna stranka! Povem vam še enkrat, da me ne boste posneje kritizirali, da kar se tiče cepljenja, nisem z vami in ne bom, če pride do tistega pri vas. Da sem Slovenec, da rabim izobrazbo, sem že velikokrat slišal, in se ne bom naprej več učil. Mi smo tukaj, da pomagamo ustvarjati boljšo človeško družbo. — Frank Barbič.

Združenje ali ločitev

Cleveland, O. — Zopet citamo v Proletarcu, ako bi se ločili, bi se nam potem res dobro godilo na tem svetu, dobivali bi strašno veliko naročnikov in rojaki bi k nam pristopali trumperi! Da sedaj ne pristopajo, damo za razlog preveliko članarinovo in jaz bi še dodal, da zato ne, ker smo socialisti, in pa ker se zahteva od dobrega člana, da malo dela, agitira, prodaja, diskurza, piše dopise itd. In no saj veste, da kaj takega se pa dobri rojaki boje. In zato nismo tako veliki in močni v članstvu. Človek bi mislil, da to vi izobraženi sodrugi veste! Potem se mi pa zopet zdi, da skoraj nič ne veste, in da rabite še več izobrazbe, ali, da bi si sasj zapomnili vaše izkušnje, ki jih imate že toliko let.

Smešno za nas, ki smo se enkrat učili in še druge poučevali: "Delavci sveta, združite se!" Sedaj pa pojdim zase? In čemu to?

Hocemo li iti nazaj ali hočemo naprej? Ako nas ima pot voditi nazaj, vam odkrito povem, da ne bomo šli nazaj, ampak boste šli nazaj, da me boste razumeši. Se li spominjate 14. Wilsonovih točk, in sami obvladajočih narodov? In aks se jih spominjate, potem študirajte, kam so nas dovedle. Kaj je bilo takrat? Cepljenje ljudstva v male narodne skupine, da jih je po dvajsetih letih ložje volk pozrl. In ker jih je v soši bo še žrl, se mi zgražamo in jezimo.

No, kaj bi pa ti storil pred dvajsetimi leti? Nič, ker nisem mogel storiti nič. Lahko bi pa priporočal združenje Čehov, Slovakov, Hrvatov, Slovencev, Nemcev v Avstriji, Madžarov v Madžarski, Poljakov v Poljski, itd. Vseh vrst po zmernih cenah.

SE VEDNO OBRNITE NA UNIJSKO TISKARNO

Adria Printing Co.

1838 N. HALSTED STREET, CHICAGO, ILL.

Tel. Lincoln 4700

PROLETAREC SE TISKA PRI NAS

Pevski festival v Milwaukeeju

V nedeljo, dne 30. aprila, se je v South Side Turn dvorani zbralno na pomladanskem festivalu sedem slovenskih pevskih zborov. Ni moj namen

PROLETAREC

CHICAGO, ILL., May 10, 1939.

EDUCATION
ORGANIZATION
CO-OPERATIVE
COMMONWEALTH

VOL. XXXIV.

Reaction's Dual Drive

The lockout of the coal miners and the drive in Congress to destroy the Wagner Act represent two parallel attempts to achieve a similar result.

The aim is to weaken or destroy effective labor organization.

Labor's enemies use both economic and political weapons simultaneously—and ruthlessly—for their purposes.

While hundreds of thousands of miners are locked out, pressure is put upon the authorities in many states to deny to these miners and their families the unemployment compensation or relief to which they are entitled.

A disastrous coal shortage is caused by the efforts of open-shop interests to break the United Mine Workers and to bulldoze the public into tolerating their general drive against unionism.

At the same time every political string is pulled to prevent the administration from bringing the operators to reason and ending this situation in the public interest.

The same anti-labor interests that are behind the coal lock-out are also behind the campaign to amend the Wagner Act.

Through the economic weapon of the lockout they hope to weaken the union which is the backbone of the American labor movement, and then to follow this up with an open-shop drive in other industries.

Through the political action of crippling the Wagner Act, they hope to curtail the workers' right to organize and bargain collectively, and so to weaken labor resistance to future wage-cutting.

Labor can defeat this dual drive of reaction by being similarly active on both the economic and political fields.

The miners are solidly organized in the country's biggest labor union and they know how to deal with traitors and scabs. They are also assured of the solidarity of the whole CIO and of most of the AFL members as well.

But they need the political support of all public-spirited citizens to see that they are accorded the relief to which they are entitled during the lockout; and to impress upon the administration the importance of ending the lockout in the public interest.

The Wagner Act can similarly be saved from amendment, if Congress is given clearly to understand that the great majority of workers and of Americans generally desire the act which upholds American living standards to be preserved.

—Union News Service.

BACK TO COMMON SENSE

By FRANK VRATARICH

In the American trade union movement there has been too often a tendency to regard the Internationalist as the fool with his eyes on the ends of the earth. The whole spirit of May Day has been scoffed at as utopian and hopelessly idealistic, with no appeal to the hardheaded workers of the United States. Even many participants in May Day do not know fully how many facts and how much common sense is on their side. The patriciate on the contrary dares not face facts or his myths of nationalist superiority, isolation, and self-sufficiency would quickly be dissolved like morning mists by the May Day sun.

Just now, with egotistical nationalism running riot and menacing us with the disease, death, and darkness of the Middle Ages, we must, to paraphrase Kipling, fill the unforgiving minute with 60 seconds worth of distance and run toward the goal of international cooperation away from the madness of nationalism.

No sensible person can be a nationalist aiming at isolation and self-sufficiency for some particular portion of the world in which the accident of birth placed him.

Patriotism in its modern perversion too often signifies hatred of other countries. Such a sentiment is as dangerous as it is outworn. Let us remember the red blood that flows in the veins of us all. We ought not to wait until the rats have bared the skeletons of American, German, French, Japanese and British workers in the wartime trenches to realize the biological unity of the human race. Already in art, science, and medicine, national frontiers have been ignored. Chaplin in the movies is not regarded as a mere Englishman; his appeal is universal. Einstein, like Marx and Gompers, are not confined to Jewish admirers who share their race.

Molotov Out: Soviet Post Goes to Molotov

V. M. Molotov, 49-year old premier of the Soviet Union last week took over the additional duties of foreign commissar, replacing the veteran Maxim Litvinov at a time when Russia's policy in Europe was a crucial factor in a struggle to check expansionist nations and prevent war.

Molotov's opinion on aligning Russia in a military alliance with Great Britain and France, which Litvinov had been trying to do, and the reasons for Litvinov's resignation were secrets of Kremlin. The burning question throughout Europe was whether the new foreign minister will stop, slow, or speed the negotiations with France and Great Britain for a joint defense of any European country that may be attacked.

TO A STUDENT

Let crowded city pavements be your school.

Your text, the varied faces that you see,

An understanding heart and mind, your tool,

The art of human kindness your degree.

E. K. Biddle.

Words of Wisdom

People do not rebel against sensible laws. A man instinctively wants to do what is right, but he objects to laws he feels are saddled upon him. As you break down respect for law, you break down respect for truth telling.—Francis L. Wellman.

JSF JUNIOR GUILD NOTES

Chicago, Ill.—About twenty members attended the JSF Junior Guild meeting at the Center last Friday evening, which ended up finally with a birthday party honoring no less than four Junior Guild members who are one year older this month.

Plans for their party on May 27, which is being arranged in conjunction with the Comrades, were enthusiastically discussed. These young folks are arranging an elaborate array of talent for their program on that evening which, of course, they hope everyone of you will attend.

In detail and sparing none of the long, difficult-to-pronounce names, Mitzi Oven told of the scenic beauties of Mexico and the ancient historical interest of the Mexican people, illustrating her talk with pictures she took of some of the most famous buildings, pyramids and other points of general interest. She also told of a personal interview with the famous artist, Diago Rivera, Mexico's greatest living painter.

After the meeting four members in particular and the whole group in general were pleasantly surprised with a birthday party arranged by some of the older comrades, and preceded with picture taking of the entire group.

126,000 MORE MINERS LEAVE THEIR JOBS

New York.—What threatens to develop into the biggest walkout in the coal fields in 17 years is now looming as negotiations for a peacefull settlement folded up last week.

The Appalachian area covering eight states has already been shut down since April 1, with 320,000 miners idle.

To this number 126,000 additional miners in the eighteen bituminous states outside the Appalachian area was added last week when negotiations broke down.

John L. Lewis of the United Mine Workers insists upon a closed shop, in the mining region, as a necessary protection against rival unions.

Anthracite Region May Go Out Too

There is great likelihood that the miners in the Anthracite or hard coal regions, involving about 100,000 miners, will also join the walkout. Their contract, which expired April 30, has not been renewed.

President Roosevelt Intervenes

President Roosevelt has called upon the management and labor to arrive at "a fair, honorable and workable agreement" to end the walkout which has paralyzed the bituminous coal fields.

CONSUMER'S NOTES

Dyed vs. Printed Cotton Fabrics

You don't have to resort to a microscope and test tubes to tell the difference between a dyed and printed cotton fabric.

You can usually identify the fabric that is printed by comparing the back and the top side. In a printed fabric, the back is lighter than the top side; both sides are equally dyed in a dyed fabric.

In general, dyed fabrics keep their good looks much longer than printed ones, though that may vary with the quality of the dye used. No dye yet discovered will remain permanently "fast" under all conditions. Vat dyes—the most expensive—are the best for cotton goods.

When the label says a fabric is "color fast", find out what it is "fast" against—soap, or boiling, or perspiration, or what. Washing a sample of the fabric, or exposing part of it to the sun for several hours are simple household tests to check on label guarantees against fading.

How Do You Clean Your Living Room Floor?

Water and a fine floor just don't go together.

Remember that cleaning maxim when you set out to preserve the finish on your floors and you won't run into trouble.

The best way to do an ordinary routine cleaning is to either sweep the floor—or run over it with a slightly oiled mop.

An excellent oil preparation for treating floors recommended by wood experts in the Forest Service, Department of Agriculture, is a mixture of 3 parts korosene and one part paraffin oil.

When your mop gets dirty, wash it out with hot soapy water, let it dry, and then dampen it again with the oil.

More information about caring for floors is in the Department of Agriculture Circular 489, "Selection, Installation, Finish, and Maintenance of Wood Floors for Dwellings." It is priced at 5 cents from the Superintendent of Documents, Washington, D. C.

The real way to prevent war is to make life better, so much better that its security will be too precious to lose, so that people will not be willing to have war for the sake of better business.—Pearl Buck.

SEARCHLIGHT

by
DONALD
LOTTRICH

We had a chance to speak with of their natural selves and thereby form more closely knitted units which support their cooperative institutional efforts. We here in Chicago can easily do as much and must learn to give more attention to our combined efforts. One such occasion is offered this coming Saturday when the Slovene Labor Center holds its open house and to which we invite our many friends. Join us for a worthy cause.

*

One very pertinent question comes to the front at this time. That question is, will England out-maneuver Germany or is it her aim to outwit the Russians? Whether it is the purpose of Chamberlain to entangle Russia in a German war and then take the spoils and divide them up with their Allies as they have in the past wars, or whether what he is doing is just simply a trick to involve England in such a bloody conflict is not known at this time. It is known however that Chamberlain has no particular likes for the Russians and it may be that he is trying to woo them into a trap where they can be subdued. At this stage it may appear that the Russians are smart enough to keep out of any conflict and it may be that they are waiting for England to get into the struggle against Germany before they step in. In that case, the results could be quite different. They could wait until England and Germany were pretty well worn out from the strife before friends in Cleveland, Ohio, over the weakened bodies, thus, causing revolutions and upsets in Germany and throughout the other capitalist democracies.

RENTS POOR CAN AFFORD TO PAY

NEW HOMES BUILT BY UNCLE SAM CAN BE HAD FOR \$2.20 WEEKLY

That it is possible to construct decent homes at a cost that will bring them within reach of low-income families has just been demonstrated by the United States Housing Authority.

It disclosed last week that five-room homes for 83 families will be erected at Vincennes, Ind., which will rent for \$2.20 a week. They will have heat and bath and space on three sides for gardens and flower beds. The development is within easy walking distance of Vincennes's main business section.

Nathan Straus, U. S. H. A. director, said that the buildings will last for at least 60 years and will be erected at union wage rates.

For Housing Census

Opposition to the measure comes mainly from "jerry" builders and landlords who contemplate with horror the prospect of competing with \$2.20 weekly rentals.

Straus declared that approval of the grant by Congress will provide jobs for hundreds of thousands of workers and will be a tremendous stimulus to recovery.

At the request of the American Federation of Labor, Senator "Bob" Wagner offered legislation last week for a housing census every five years.

The object, according to President William Green of the Federation, is to enable the government and industry to deal with the situation in an orderly manner.

THAT'S WHAT WE THOUGHT THE LAST TIME!

WAR PROFITEERS

If anyone imagines that the profiteers are not "cashing in" on the preparedness program which Congress is so lavishly financing, he should consider the following facts supplied by Senator Homer T. Bone of Washington, a member of the State Naval Affairs Committee, and one of the men responsible for the expose of the Munitions Trust a few years ago.

Bone uses the Battleship West Virginia as an example. She was commissioned on December 1, 1923, and cost \$26,889,851. A similar ship today would cost the government \$66,000,000, and probably \$70,000,000, according to Bone.

He points out that wages were substantially as high when the West Virginia was built as they are now and that material costs are about the same.

Furthermore, Great Britain, in February of this year, launched the King George VI, which, like the West Virginia, is a 35,000-ton ship. The cost to Great Britain was \$40,000,000, or about 60 percent of what the United States would have to pay.

The difference represents the "rake-off" of the patriotic gentlemen who own our shipyards.—Labor.

Spain's Culture in Axis Hands As Franco Regiments Nation

Anti-Semitism, Anti-Masonry Pushed Throughout Country

Franco is rapidly going the way of all totalitarian flesh, ignoring none of the trimmings.

Hold Key Military Posts

These would make a huge parade on May 2 in Madrid... if they were permitted to march, which they won't be since Italian strategists aren't taking their men out of key military positions. Franco may soon find himself in a position where he will have to turn the military administration of Spain over to Mussolini.

The feeling is that the Italians will cling to the peninsula until next winter when the danger of war will be sealed for months by the frosts.

Mussolini can do this by keeping his men in Spain as special labor corps. A new Italian syndicate to carry out road, railway, bridge, dock and power station reconstruction has already been formed.

—New Leader.

America's "First Fifty" Families Shown in Old-Age Insurance Records

A list of the "first fifty families" in the United States has been compiled by the Social Security Board.

These are not the fifty wealthiest families but those who have the proud distinction of having names more frequently used than any other in the country. These names appear in the rolls of workers who have applied for Federal old-age insurance.

"Approximately 10 percent of the 43,000,000 account numbers assigned under the Federal old-age insurance system," John J. Corson, Director of the Bureau of Old-Age Insurance, said, "are held by workers with some of these fifty names."

Propaganda Attack Hits Gibraltar

Franco's pet newspaper, Diario de Burgos, takes special pleasure in anti-Semitic and anti-masonic diatribes. Not so long ago it was decreed that all inscriptions and symbols connected with Masonry should be destroyed and removed from all cemeteries.

The anti-Semitic activities of the Spanish rebels have spread to Gibraltar. Franco's secret police, directed by propaganda chief Serrano Suner, Franco's brother-in-law and premier-to-be, patrol the Rock's streets and report Spaniards who deal with Jewish merchants. All Spanish servants employed by Gibraltar's Jewish families have been deprived of their passes for crossing the frontier to their work.

All citizens in neighboring towns have been solemnly warned against going to Jewish shops in Gibraltar.

Chamberlain may once more take II Duce's word on the evacuation of Italian troops from Spain. The thought is ludicrous. Mussolini has in Spain, according to authentic reports, 1,000 pilots, officers and non-coms; 2,000 aviation mechanics, 4,000 radio operators and helpers in the air service; 5,000 engineers; 10,000 truck and transport drivers; 2,000 secret

—

A New Version

Little Boy (reading item from Manchuria)—What does it mean here by "seasoned troops," dad?

Dad (immediately)—Mustered by the officers and peppered by the enemy.

"SAVA'S"

Spring Concert and Dance

SATURDAY EVENING, MAY 20

SNPJ HALL, 2657 SO. LAWNDALE AVENUE

Brilliant array of talent — Dancing in both halls

ADMISSION 35c, AT DOOR 40c

Music by Johnny Kochevar's Orchestra